

FORSTÅELSE AV VOLD I NÆRE RELASJONER

Trondheim 22.11.19

Psykologspesialist Per Stjernelund

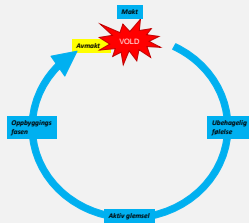
ALTERNATIV
TIL VOLD

PLAN FOR DAGEN

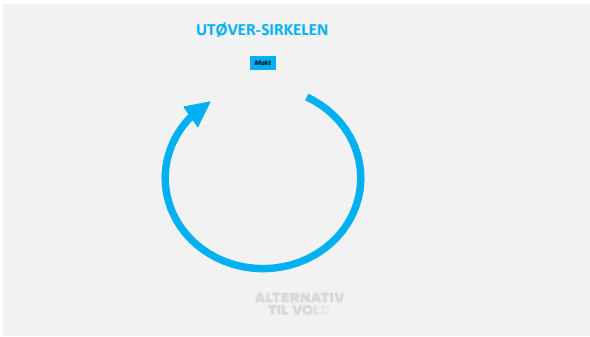
- Forståelse av utoveren
- Film: Den perfekte middagen
- Forståelse av den utsatte
- Forståelse av hva det gjør med barna og omsorgen for barna
- Sikkerhet
- Behandling

ALTERNATIV
TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

ALTERNATIV
TIL VOLD

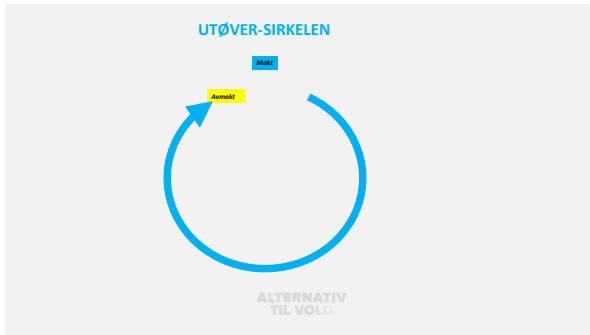
UTØVER-SIRKELEN

MAKT:

- Han har mer fysisk styrke
- Han større evne til å skremme og skade
- Hun blir redd
- Dominans og underordning
- Emosjonelle «krav»

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

DEFINISJON AV AVMAKT:

En tilstand knyttet til faktiske, biologiske, opplevelsesmessige, eller følelsesmessige forhold som karakteriseres ved at behov, målsettinger eller forventninger ikke oppfylles, ved at en hindres i å gjøre noe en vil, eller ved at en opplever sitt liv eller sin integritet truet eller angrepet (Isdal, 2000).

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

AVMAKT:

"Nå orker jeg ikke mer!"

«Nå er det nok!»

En uutholdelig følelse

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

EKSEMPLER PÅ AVMAKT:

- «Jeg holdt ikke ut den skrikinga»
(Mangel på mestring)
- «Hun fikk meg til å føle meg motbydelig»
(Takler ikke såre følelser eks å føle seg liten og avvist)
- «Jeg visste ikke hva jeg skulle gjøre, og hun ville ikke høre etter»
(Frustrasjon, mangel på mestringsstrategi)
- «Rullegardina gikk ned, jeg vet ikke hva som skjedde»
(Brist på kontakt med egne følelser)

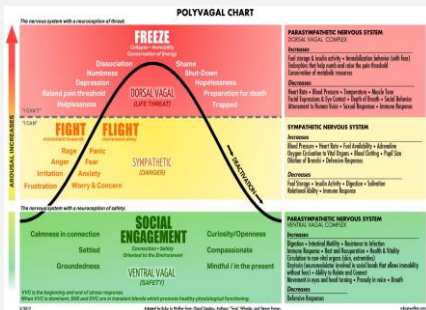
ALTERNATIV TIL VOLD

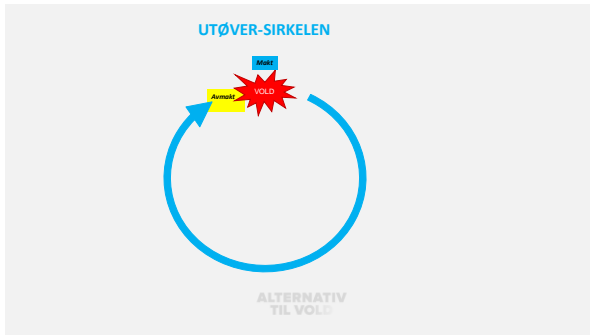
UTØVER-SIRKELEN

EKSEMPLER PÅ AVMAKT FORTS.:

Når vi jobber med voldsutøver i terapi kan han komme til en ny erkjennelse:
«Jeg kjente meg liten og verdiløs, det samme som jeg kjente på da jeg var 16 år»
(Ny situasjon fungerer som trigger og aktiverer samme reaksjon som i tidligere traumesituasjon.)

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

HVA ER VOLD?

"Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, og får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte og gjøre noe den vil"

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

AVMAKT OG VOLD:

Vold kan beskrives som avmaktens motstykke. Vold får utøveren til å kjenne seg sterk og mestrende.

Vold blir en måte å snu avmakt til en opplevelse av makt, styrke og kontroll.

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

ULIKE FORMER FOR VOLD:

- Fysisk vold
- Psykisk vold
- Materiell vold
- Seksuell vold

->Latent vold

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

NÅR ER DET VOLD?

Skjeri en hierarkisk relasjon

"Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, og får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte og gjøre noe den vil"

Foreldre-barn relasjon

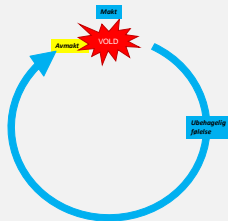
Mor og far er større, sterkere klokere og god
Så sant det er mulig følger foreldrene barnets behov
Når det er nødvendig, tar foreldrene ledelsen

Likeverdig relasjon

Begge har like rettigheter og plikter
Begge er ingen som blir skadet, smertet, skremt eller krenket av den andre på en slik måte at han/hun begynner å gjøre noe mot sin vilje eller slutter å gjøre noe han/hun vil.

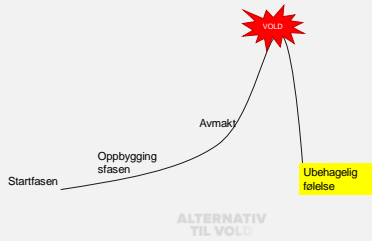
ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

ALTERNATIV TIL VOLD

EN VOLDSHISTORIE

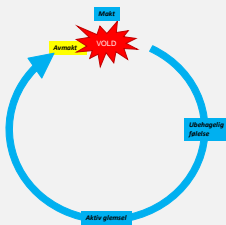
UTØVER-SIRKELEN

UBEHAGELIG FØLELSE:

- SKYLD er knyttet til forståelsen av hva volden gjorde med den andre
- SKAM er knyttet til hva jeg tenker om meg selv og hva jeg tror at andre tenker om meg
- OFFER blir jeg når jeg oppfatter at den andre har skyld for at jeg brukte vold

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

ALTERNATIV TIL VOLD

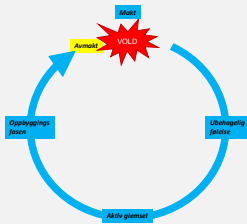
UTØVER-SIRKELEN

AKTIV GLEMSEL:

- Rettfærdiggjøring "hun fortjener det"
- Eksternalisering "jeg skal aldri drikke sprit mer"
- Fornekning "nei, jeg har aldri slått henne"
- Bagatellisering "det ble en krangel og litt knuffing"
- Fragmentering "det har bare skjedd noen få ganger"
- Usynliggjøring "dette snakker vi ikke om"
- Overforenkling "jeg hadde ikke noe annet valg"

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

OPPBYGGINGSFASEN:

INDRE PROSESSER

- Føle seg mindreverdige
 - Sjalusi
 - Opplevelse av urettferdighet
 - Behov for å kontrollere den andre
- Føle seg utrygge
- Føle seg hjelpeløse

ALTERNATIV TIL VOLD

UTØVER-SIRKELEN

OPPBYGGINGSFASEN:

YTRE SIGNALER

- Ansiktsuttrykk
- Kroppsholdning
- Måten å gå på
- Stemmebruk
- Drikke alkohol
- Misbruk av rusmidler

ALTERNATIV
TIL VOLD

MANNEN MED VOLDSPROBLEMET

Doktorgradsstudie av Ingunn Rangul Askeland

- En av fire har en depresjonsdiagnose
- En av fire har en angstdiagnose
- En av fire har en rusdiagnose
- Mange har flere diagnoser

60 prosent av mennene som utfører grov vold har på en eller annen måte vokst opp med vold selv.

ALTERNATIV
TIL VOLD

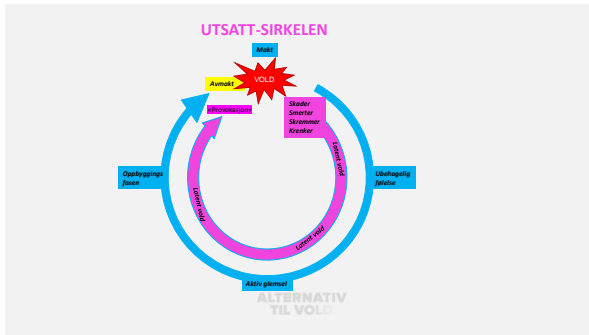
UTØVER-SIRKELEN

Hvordan opplever han hennes handlinger?

Han opplever at det hun gjør, påfører han den uutholdelige følelsen.
Det er ofte slik at utøver opplever den utsattes handlinger som provokasjoner.

Eks.: «Hun maser gjentatte ganger»
«Hun må vise så tydelig at jeg er ekkel!» (Avvisning)
«Hun viser meg ikke respekt fordi hun bryter inn når jeg prøver å sette grenser for barna»
Hun beskytter barna, han opplever det som provoserende

ALTERNATIV
TIL VOLD

UTSATT-SIRKELEN

EFFEKT AV VOLD:

Fysisk effekt

- Død
- Skade
- Smerte

Psykisk effekt

- Krenke - nedbrytende for selvfølelsen – usikkerhet knyttet til egen troverdighet
- Hjelpeløshet
- Skremme – frykt for ny vold – «Latent vold»

ALTERNATIV TIL VOLD

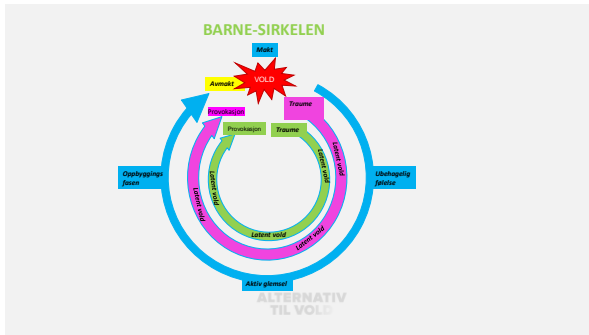
UTSATT-SIRKELEN

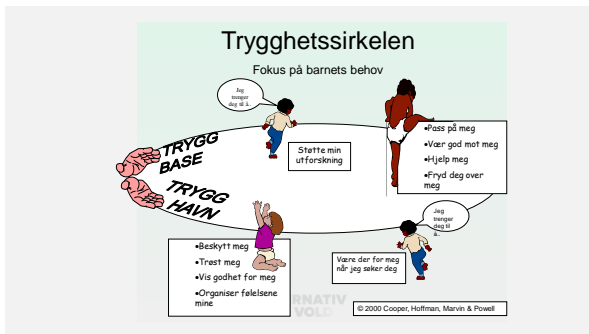
LATENT VOLD:

«og får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte og gjøre noe den vil»

«Risikoen for ny vold vil kunne styre alt de gjør og forestar seg, alt blir strategisk atferd for å unngå ny vold. For mennesker som har vært utsatt for relasjonsvold, blir derfor vold lett en kronisk livsbetingelse, volden er der hele tiden i kraft av sin mulighet.» (Isdal, 2000)

ALTERNATIV TIL VOLD

BARNE-SIRKELEN

Foreldre-barn relasjon

Mor og far er større, sterkere klokere og god
 Så sant det er mulig følger foreldrene barnets behov
 Når det er nødvendig, tar foreldrene ledelsen

Forutsetninger for god nok omsorg (Mentalisering)

- At forelderen ser og forstår seg selv utenfra
- At forelderen ser og forstår barnet innenfra

ALTERNATIV TIL VOLD

BARNE-SIRKELEN

Fars vold påvirker ikke bare barnet direkte.
Volden truer den personen som er satt til å ivareta omsorgen og tryggheten til barnet
Volden fører til at mor ikke makter å ha «hendene på sirkelen»

ALTERNATIV
TIL VOLD

HVORFOR FORTELLER IKKE BARNET?

- Det kan bli farligere dersom volden synliggjøres.
- Barn er lojale til foreldrene sine. Foreldrene er den muligheten de har i verden. Dersom de forteller, kan de komme til å miste den som gir dem muligheten.
- Barnet kjenner på skam fordi dette skjer i familien.
- Barnet har ingen makt til å endre.
- Barnet kjenner på ansvar for at utøver har de vonde følelsene.
- Barnet stoler ikke på at dets virkelighetsopplevelse blir anerkjent.

ALTERNATIV
TIL VOLD

LATENT VOLD

ALTERNATIV
TIL VOLD

«PROVOKASJON»

- Noen fedre forteller at de opplever at barn helt ned i noen måneders alder er fiendtlig innstilt over for dem
- Noen fedre mener at barn fortjener straff når de ikke oppfører seg riktig
- Noen fedre mener at barn må straffes for at de skal lære (også fra mor)
- Man må sette seg i respekt – det er provoserende når barna ikke respekterer meg!

ALTERNATIV
TIL VOLD

FILM

Den perfekte middag

Lone - mor
Erik - far
Lasse – storebror
Maria – lillesøster
Daniella – Lasses venninde/kjæreste
Morten – farfar
Birthe – farmor

Opgave: Gå sammen to og to. Bestem en som skal ha fokus på utøver og en som skal ha fokus på mor og barna.

Finn situasjoner der du kjenner igjen innholdet i begrepene.

Fortell hverandre hva dere fant.

ALTERNATIV
TIL VOLD

SIKKERHET

Hva trenger den utsatte og barna?

- At volden opphører
- Beskyttelse (krisesenteret, politi)
- Anerkjennelse av egen virkelighet
- Slippe å ta ansvar for volden (når utøver tar ansvaret for egnen voldsbruk reduseres sannsynligheten for ny vold)
- Anerkjennelse av hva volden har gjort med dem
- Trenger «rom» til å få lov til å kjenne på ambivalensen som de kjenner på (det er jo hun som går tilbake til han)
- Tydelighet på at de er ansvarlig for barnas sikkerhet

ALTERNATIV
TIL VOLD

SIKKERHET

- Pågående vold?
- Latent vold?
- Informasjonssamtale med partner
 - Informasjon om ATV og behandlingstilbudet
 - Hun vil bli informert om han møter til behandling og når behandling avsluttes
 - Behandling er ingen garanti mot ny vold - Partner har et selvstendig ansvar for egen sikkerhet
 - Strategi og plan for ivaretagelse av egen sikkerhet
 - Ønsker hun å fortelle hva hun har opplevd og hva hun opplever?

ALTERNATIV
TIL VOLD

SIKKERHET

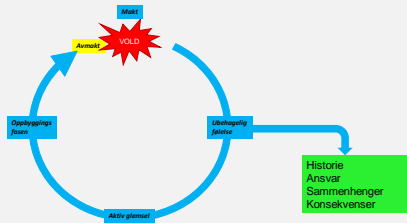
- Hvorfor er vi restriktive med parsamtaler når det foreligger vold i nære relasjoner?
 - Fordi det er en skjevhet i makt (parsamtale er greit mellom to likeverdige)
 - Obs fordeling av ansvaret for voldshandlingen
 - Fordi han kan straffe henne når de kommer hjem fordi hun har bidratt til å tydeliggjøre voldshendelsen.
 - Fordi hun kan komme til å si noe hun egentlig ikke ønsker eller la være å si noe hun vil, fordi hun er redd.
 - Fordi det hun sier kan bli brukt mot henne i ettertid
 - Fordi hun ikke får anerkjennelse for sin oppfatning av det som skjedde når han bruker aktiv glemsel.

Hvorfor er vi forsiklige med å kontinuere behandlingstilbud når han ikke har en sterk invitasjon?

- Fordi troen på at det kan skje noe, kan være grunnen til at hun blir i forholdet (Mvmk s 67)
- Fordi troen på at det kan skje noe, kan være grunnen til at hun slipper opp i forhold til beskyttelse av barna.

ALTERNATIV
TIL VOLD

ENDRING

ALTERNATIV
TIL VOLD

MAKT TIL Å ENDRE

Makt til å endre

- Det er bare den som utøver vold som kan slutte å utøve vold.
- For mange utsatte som har fått et ødelagt selvblåde, er det av vesentlig betydning at det er utøver som anerkjenner den personen igjen.

ALTERNATIV TIL VOLD

ENDRING

- **Historien** skal bidra til at det går an å snakke om volden. Da blir den ikke glemt. Det går an å «behandle den», og opplevelsene til de som lever med volden blir synliggjort.
 - Gjøre det ufarlig å tydeliggjøre voldshendelsen.
- **Ansvar** skal plasseres hos den som utøver vold og skader, skremmer, smerter og krenker den andre
 - Ta ansvar for å velge vold når han kjenner avmakt.
- **Sammenhenger** skal skape bevissthet om grunnene til at individet utøver vold og rammene for utøvelsen.
- **Konsekvenser** omhandler det som er resultatet av voldsutøvelsen. Dette gir utøver mulighet til å begynne å reflektere over hva han gjør mot andre.

ALTERNATIV TIL VOLD

REPARASJONSARBEID

Det kan være vanskelig å starte reparasjonsprosessen. Noen ganger må vi først overkomme noen «hindre».

- Snakke konkret om hva du gjorde (erkjenne)
- Ta fullstendig ansvar
- La henne fortelle om sin opplevelse og hva det har gjort med henne

REPARASJON ER EN PROSESS SOM KAN VARE LENGE

Når det er trygt nok, vil det ofte komme en slett respons på krenkeleiene og ydmykelsen

ALTERNATIV TIL VOLD
